

Majda Krajnc: Koraki k polnoletnosti

Ko se danes kdo od nas, ki jih imamo šestdeset in več, v prisotnosti mladih pogovarja o lepih časih v mladosti, se mladi večkrat spogledajo, nasmehnejo ali celo namrdnejo, češ kako pa je lahko bila mladost lepa brez televizije, mobilnih telefonov, računalnika, interneta in socialnih omrežij. O, pa je bila. Bila je polna doživetij, norčij, resnega učenja in dela.

V življenju slehernega človeka se zgodi marsikaj, kar nekaj prelomnic je prisotnih, ki spremenijo ali usodno vplivajo na življenje. Prva se pojavi že v ranem otroštvu, ko otrok shodi in spregovori prve besede, nato nastopi druga, ko vstopi v osnovno šolo, kjer oblikuje svojo osebnost in zapusti šolanje z željo po nadaljnjem spoznavanju skrivnosti življenja. Nekateri otroci v tem obdobju tako dozori, da točno vedo, kaj bodo počeli v življenju, vedo kaj jih veseli in bi o tem radi vedeli še več, drugi pa šele preizkušajo svoje sposobnosti. Eni in drugi zato nadaljujejo šolanje bodisi v poklicnih srednjih šolah ali v gimnazijah.

Pri nas doma je bilo, predvsem v starših, zakoreninjeno prepričanje, da je potrebno po štirih letih srednjega šolanja imeti poklic, saj se nikoli ne ve, kaj se v tem obdobju, ko mlad človek odrasča, lahko dogodi. Še posebej je to bilo pomembno za dekleta, ki lahko kar hitro postanejo mamice po srečnem ali nesrečnem naključju. Zato sva se obe s sestro vpisali v srednji tehniški šoli, sestra v Elektrotehnično v Mariboru, jaz pa v Srednjo kemijsko šolo v Rušah. Gimnazija, po mnenju staršev, ni bila primerna, saj po zaključku šolanja dijak ni imel poklica.

Moja vedoželjnost po kemiji se je večala od sedmega razreda osnovne šole, ko sem spoznavala prve zakonitosti čudežnega sveta atomov in molekul, in naraščala iz leta v leto. Ko sem zvedela, da je v bližini Maribora srednja šola, kjer se o kemiji naučiš mnogo več, sem se dokončno odločila. Odločitev je bila trdna in je pomenila, da bom znanje pridobivala z veseljem. Izvedela sem tudi, da je šola zgrajena poleg Tovarne dušika Ruše, ki je v takratni domovini Jugoslaviji zavzemala pomembno mesto v industriji zato z zaposlitvijo ni bilo težav.

V osmem razredu osnovne šole, ko je moja odločitev o nadaljevanju šolanja dozorela, sem doma neprestano sitnarila, da bi rada videla šolo, v katero se bom vpisala v jeseni, vsaj od zunaj, a ker nismo imeli avtomobila, ni bilo enostavno priti do nje, avtobus pa je vozil poredko. Poleg tega sta bila starša čez teden v službi in ni bilo časa za izpolnjevanje takih želja. Končno sem starše le pregovorila in za prvomajske praznike leta 1973 smo se iz Maribora peš odpravili proti Rušam. Pot je bila kar dolga, a splačalo se je. Ko smo se bližali šoli je v meni rastla vznemirjenost in ko smo končno prišli do nje, mi je zastal dih. Predstavljal sem si ravno takšno, kot je bila: moderno zgradbo sredi zelenja ob reki Dravi z lepim stadionom v naravi. In ker sem vedela, da so v njej tudi laboratoriji, kjer dijaki delajo prave kemijske poskuse, je moja prva radovednost bila potešena. In tako se je pričelo.

Bili smo razred vozačev, paralelka c. Zaradi pogostega priimka so me prvi dan pomotoma uvrstili v napačni razred. Ko so nas učitelji končno pravilno razporedili, smo spoznali svojo razredničarko, simpatično mlado tovarišico Marjano Zorec, ki nas je učila angleščino. Vem, da smo ji naredili veliko sivih las, saj smo bili v znanju in disciplini nemogoč razred, vendar je kljub temu vzdržala vsa štiri leta z nami, prenašala naše muhe, pomagala reševati razne pubertetniške probleme in nam vlivala poguma.

Ker smo bili vozači, smo bili v bistvu cele dneve odsotni od doma. Zjutraj smo se peljali z avtobusom ob sedmi uri v šolo in se ob isti uri zvečer vračali domov. Dopoldan smo poslušali predmete, ki so jih poučevali redno zaposleni učitelji, popoldne pa tiste s honorarci. To so bili učitelji, ki so bili redno zaposleni v Tovarni dušika Ruše, inženirji, ki so prenašali praktična znanja iz proizvodnje v naše glave.

Med dopoldanskimi in popoldanskimi predavanji smo imeli po navadi dve uri prosto, in ker se nismo smeli zadrževati v šolskih prostorih, smo tisti čas »prevedrili« kar v najbližjih gostinskih lokalih. To seveda ni bilo preveč vzgojno, vendar sta nas dež in mraz večkrat prisilila v to.

Avtobusi, s katerimi smo se vozili, so sedaj že v muzeju. Pravzaprav so bili že tedaj primerni za v muzej. Verjetno so za relacijo Maribor-Ruše izbrali najbolj stare primerke. Bili so rumeno-rdeči s harmonika vrati, vsi razmajani, pozimi seveda brez gretja, poleti brez hlajenja. Motor jim je tako brnel, da se ni slišalo niti našega najhujšega kričanja. Ko je na postajah hrup motorja nekoliko pojenjal, se je slišalo samo še naše kričanje. Nemalokrat se je skoraj zgodilo, da bi nas šofer nagnal iz avtobusa. A njegove obljube se niso nikoli uresničile in tudi niso kaj dosti zalegle, saj se nismo in nismo mogli sinhronizirati s postajami in hrupom motorja. Včasih sem mislila, da teh neznosnih voženj ne bo nikoli konec. Pa vse mine. Ostali so lepi spomini.

Vozači smo bili vedno nekaj posebnega. Zanimivi so bili naši nočni pohodi proti domu, ko smo se vračali s šolskih plesov. Po navadi nas je bila družina šestih dijakov. Tako je bilo bolj veselo, čas je hitreje minil in dajali smo si poguma. Ker smo imeli zadnji avtobus ob deseti uri zvečer, takrat pa je bilo na plesišču še najlepše, smo se peš podali proti domu. Zdravko in Andrej sta po navadi nosila s seboj kitari, tako da smo po poti tudi prepevali. Najprej se je od nas v Limbušu poslovila Janja, drugi pa smo, že s težkimi koraki, nadaljevali pot proti Mariboru. Čeprav smo hodili dobri dve uri, je pot hitro minila. Takrat nisem mogla vedeti, kako se mi bodo prepletale življenjske poti z nekaterimi sošolci in kolegi. Tako Darko ni bil sošolec samo v srednji šoli, temveč tudi na Visoki tehnični šoli v Mariboru in nato še sodelavec. Zdravko je prav tako obiskoval Visoko tehnično šolo, le eno leto pred menoj, bil moj sodelavec in nazadnje moj šef. Vsi trije pa smo približno dvajset let po nočnih pustolovščinah postali doktorji znanosti.

Tehnika se je tudi v tistih časih razvijala, čeprav ne tako hitro kot danes. V prvem letu šolanja na srednji šoli smo pričeli uporabljati namizne računalnike, rekli smo jim digitroni, s katerimi smo lahko hitro množili, seštevali in odštevali razna števila. Nekateri so na njih lahko preračunavali še trigonometrične funkcije, ampak to je bilo mogoče le z zelo dragimi in kakovostnimi računalniki, ki si jih kupil v Avstriji in Nemčiji in so jih po navadi prinesli sorodniki-zdomci za novoletne ali velikonočne praznike. Spomnim se, da smo v prvem letniku bili ena zadnjih, če ne zadnja generacija, ki se je še učila računanja na logaritemsko računalno. Danes se mi zdi to imenitno, zgodovinsko, vendar se sprašujem, če bi znala nanj še kaj izračunati.

V najlepšem spominu je verjetno mnogim mojim sošolcem ostala naša jedilnica s kuhinjo. Zadnje dopoldanske ure predavanj smo težko vzdržali, ker se je vonj iz kuhinje že mamljivo širil po šolskih prostorih. Kuharice nas nikoli niso mogle nasititi. Nam preklam so rade dale dvojno porcijo, samo da bi lažje vzdržali do konca popoldanskega pouka. Kljub temu smo v odmoru pohiteli še po sendviče v bližnjo trgovino. Ne vem, če danes še posluje. Takrat je poslovala z uspehom, seveda tudi na naš račun.

V odmorih pa se je dogajalo še marsikaj drugega. Približno sto metrov od vhodnih vrat šole je stal transformator. Bil je zatočišče čikarjev. Če si dobro pogledal proti transformatorju, se je velikokrat vil izza njega oblak dima. Seveda je v letih odraščanja potrebno preizkusiti razne koristne in nekoristne stvari. Med nekoristnimi so zagotovo cigarete. Poskusiti si jih moral, nič drugega ni pomagalo, drugače si med sošolci izpadel mevža. Še danes se sprašujem, kje so nekateri sošolci dobili denar za cigarete. Mene dolgo niso pregovorili v ta izziv, enkrat pa jim je le uspelo. Ko sem dala cigareto v usta in potegnila dim, se mi je zavrtelo v glavi, pričela sem kašljati. Učili so me, kako se pravilno potegne, a ni nič pomagalo. Ves popoldan sem imela nato v ustih ogaben okus, tak po greznici in slabo mi je bilo. In če realno pomislim, je to bila velika sreča zame. Nikoli v življenju nisem postala kadilka.

Leta so hitro minevala in iz otrok smo postali odrasli in polnoletni ljudje. Spomini se obudijo na obletnicah mature, ko ponovno zaživimo, kot da bi bili še zmeraj v srednji šoli. In prav je tako in naj bo še dolgo tako.